

1 JUNI 1920.

AFLEVERING 2.

NADRUK VERBODEN.

Opgericht door E. HEIMANS, J. JASPERS Jr. en JAC. P. THIJSSE.

REDACTIE

J. HEIMANS, AMSTERDAM.

JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL.

ADRES DER REDACTIE:

JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL.

UITGAVE VAN:

W. VERSLUYS TE AMSTERDAM.

ADMINISTRATIE:

2e OOSTERPARKSTRAAT 223, AMSTERDAM

Prijs per Jaar f 6.50.

HATERTSCHE VENNENLAND.

IE was er een week of twee niet geweest en toen je er in de eerste week van April terugkwam was er de lentel!

Dien laatsten keer had je wel gemerkt, dat ze gauw komen zou, want de bonte kraaien in de peppels van 't Broek waren zoo onrustig en boven de veenplasjes lokten de doortrekkende wulpen elkaar met helder gefluit. En de roodborsttapuitjes langs den weg en de rietgorzen hielden zich al wel drie weken op in 't griendhout, waar 't hooge water onder spiegelde.

Maar die zonnige Aprilmorgen!

Je kwam fietsend over den langen weg van Hatert naar Overasselt en je zag, dat de heggen uitliepen en je hoorde de tjiptjaf tinkelen in 't groote eikenbosch en je voelde je zoo prettig, omdat je wist nu zóóveel moois te gaan zien.

En je zag veel moois en je hoorde veel moois.

't Worsumsche Broek ligt wasemend onder de blauwe lucht.

Heel de hemel is er vol van 't blijde gejammer der gruttos, die, stijve gestalten,

voortrennen over de hemelbanen en elkaar najagen in wilde vaart. Meest kleine troepjes van drie of vier. Ze komen aanzetten van achter 't mooie stille weitje vóór 't Stadsbosch en stormen dan in één rit weg al maar jammerend, tot in de klare verte, waar de duinen met jonge dennen tegen den einder aangolven. Dan keeren ze om, en jagen en jagen, om eindelijk neer te strijken in 't zongespeel der nog onderstaande weiden. De lange vleugels blinken nog even schitterend wit, hoog opgeheven boven 't water; dan gaan ze omlaag en je ziet de groote rosse beesten rondstappen door 't water, dat zilverig rimpelt. De gruttos zijn er!

Kievit tuimelt en zwenkt hooger op boven de droge stukken wei. Telkens flitst het wit van hun bonte vleugels tegen den donkeren horizon van griendhoutlandjes en 't verre eikenbosch. Hij joelt en schreeuwt luidruchtiger dan ooit, maar je let niet op hem, want hij is er allang en er is zóóveel nieuws!

Fig. 1. Bij de Plassen.

Eenzaam snelt een tureluur door de lucht, wordt verlegen van al die drukte en haast zich weg: tureluut... tureluut.

De blauwe lucht is vol snippengeblaat.

In wijde bogen vallen ze door den hemelkoepel en mekkeren. Dan stijgen ze weer over 'n steil paadje omhoog, vallen terug en mekkeren opnieuw: è.... è.... è.... è.... èèèè..... Er zijn ook massa's doortrekkers bij. Die marcheeren door de lucht in troepen en dan roept de aanvoerder ineens: tjikup, tjikup, tjikup,

tjikup, tjikup..... Ze zwenken en nu antwoorden verschillende: tjikuptjikuptjikup tjikup. Dat gaat in duizelingwekkende vaart, allemaal tegelijk net als de exerceerende spreeuwen. Voortdurend hoor je variaties in hun geluid. Daar gaat er eentje alleen en die zegt: tjiketiekietiekietiekietiekie.

In 't biezenveldje voor me zitten de wijfjes ondertusschen en bewonderen het geblaat van haar echtgenooten. Daar is er een bij, die aldoor zit te tellen: titom titom titom titom titom..... Minuten achter elkaar. Telkens, als de grutto en de kieften even stil zijn, hoor je het.

De stomme bokjes maken je aan 't schrikken, als ze opvliegen vlak voor je uit een slootje, waar je overspringt.

Witgatjes zitten ook aan de slootkanten, springen met een schellen kreet omhoog en blinken wit in de zon.

Eindelijk ga je 't broekland uit en fietst verder over den rechten weg.

In de jonge boompjes er langs, klaagt de fitis over z'n griendhout, dat van den winter weggehakt is.

Je bereikt de stuifduinen, hier over hectaren vastgelegd door 't golvend kleed van achtjarige dennetjes. Dat is het terrein van de blauwborsten, die je al in de verte hoort klingelen.

Daar ga je zitten op een hoog kopje.

Vijf minuten zit je zoo en luistert naar wat de boomleeuwerik zingt. Hij zwerft fiadderend hoog door de lucht en strooit lange slinders van zilveren klokjestonen in 't rond, die zweven boven 't ontwakende vennenland. Torenvalkje staat ginds boven 't schrale weitje te bidden en is ros in de zon. Rondom je de deinende dennenvlakte en daartusschen blinken in de diepte de vennen geel omrand en gevlekt door de zeggen.

Dan begint de blauwborst weer vlak bij. Heel langzaam je hoofd om-draaien tot je hem ziet! Daar zit ie op den top van een dennetje. Zijn blauwe borst blinkt in de zon, als de vleugels van een weerschijnvlinder of als 't blauw van de herfstgentianen, die de Nijmeegsche dames in de vennen uitroeien. Hij zingt.

Eerst 'n prelude van een paar hapertoontjes gevolgd door een lange rij klingeltonen. Dan begint ie te imiteeren: de koolmees van de „Boôrshut", 't patrijsje van de heiplekken, 't gepiep van den kruiwagen, die den bezembinder dagelijks langs den mullen zandweg duwt. Ineens komt er dan tusschendoor het schreeuwende „kira" van de vischdieven uit het Zwarte Ven, die pas over drie weken komen zullen, maar hij weet nog van 't vorig jaar hoe ze krijschend tegen de lucht hingen, terwijl de H. B. S. jongens hun eieren stalen. Hij kan ook den grutto nadoen en den tureluur en den boomleeuwerik van daar ginds en 't angelusklokje van 't „Alverna" klooster. En dat alles zegt ie allemaal achter elkaar op zonder aarzeling en mocht ie zich iets niet gauw genoeg herinneren, dan gooit hij er van zijn eigen mooie tonenrijtjes door.

In 't Meeuwenven gilt de dotaars. Je kunt loeren en loeren op die kleine lawaaimakers, maar als je niet 's morgens heel vroeg of 's avonds erg laat komt, zie je ze toch niet. Alleen hoor je nu elken keer dat geheimzinnig getriller, net het gorgelen van den koekoek, dat driftig uit het water opstijgt.

Daar blinken de eenden in 't lichtende water, twee aan twee, alles in de zeggerandjes. Achter 't gindsche eilandje gluurt even onrustig het koddige kopje van een talingwoerdje rond. Maar hij vertrouwt 't wel, want je zit achter de dennetjes! Rietgors manoeuvreert in de opslagberkjes aan 't ven en schept erg op met zijn bonte pakje en would-be zang. Mooie fazantenhaan, kraait verderop waar de dennetjes uitloopen in 't gescheurde veenweitje „kro-ok".

Dat was de lentemorgen van April. Maar April ging heen en nóg mooier werd het land van de blinkende vennen.

Meizon kwam schijnen over witte sternewieken in hooge lucht en de woeste koekoeksmannen zaten elkaar na in de griendboschjes.

De zandplaten van 't drooggelooopen ven kregen nieuwe bewoners: twee kleine beestjes, die als balletjes in de zandmeertjes dreven en ontzettend gauw wegrollden als je naar ze keek: kleine pleviertjes.

Door 't eiken hakhout en de bloeiende sleedoorns speelde op de hoogere gronden de nachtegaal als 'n rosse vlam en elke lentedag was vol van zijn geluiden.

In 't wilgenboschje snorde de krekelzanger en overal bij de griendhoutjes fluisterde het kleine karkietje van de geheimenissen uit zijn rietpaleis.

Tusschen de geurende gagel hadden de snippen eieren en 't roodborstta-puitenwiltje beschutte er haar jonkies.

De kraaien waren ineens heel nieuwsgierig geworden naar de zeggen-eilandjes, waar bange eendenmoeders op risjes kinderen pasten.

Ja, en er was nog wat gekomen in 't Groote ven, maar de boeren merkten

het niet en de kraaien wisten het niet en de blauwborst kende niet eens hun geluid.

Alleen het bliksemsnelle dotaarsje en 't blanke vennenwater waren dragers van het geheim. 't Waren dan ook souvereinen van 't dotaarsje.

Schuw waren ze niet, alleen maar geheimzinnig.

Was jij dat, geoorde fuutje? Den heelen lentedag dreven ze rond in 't heerlijke vennenwater. En er kwamen wel menschen voorbij langs 't ven.... boeren met hotsende karren of boerinnen, die naar Wijchen gingen voor in koopen, eierroovende scholieren uit de stad.....

Maar de menschen waren weinig en de fuutjes ver! Daarom wist niemand, dat die twee zwarte inktfuutjes met roode oorkwasten daar rond dobberden dan de dotaarsjes en.....

Toen koerden er torteltjes in de dennen en grasmusschen zongen opgewonden liedjes.

En als grijze warrelvlinders uit andere werelden waren de nijldige zwarte sterntjes, die doolden boven de plassen en joegen op roode en blauwe libelletjes.

Zomer en Juni kwamen met een matten dag. Wit monotoon spande de lucht boven de denneduinen. Rustig lag het ven, spiegelen zeggerand en sternevlucht, glad en blank. 't Zou stil geweest zijn, als niet meeuwengeruzie rondspatte, als

Fig. 2. In 't Broek.

blauwborst niet klingelde in den kalmen ochtend. Dan klinkt ineens iets tusschen 't gerucht door, een melancholische vogelroep, als een gekwetste stern: „ré... éls, ré... éls.”

't Nadert.... nadert over 't ven.... naar den heuvel toe. Kijk!

Snel slaand met bonte sikkeliwielen vliegt een vogel over, zoo groot als grutto, en achter hem aan sleept iets, dat in den kijker enorm lange pooten blijken te zijn. 'n Verdwaalde steltkluit!

Nu komen de weken, dat donzige meeuwekindertjes krijschen op de venelandjes. De jonge eenden worden groot en leeren eindelijk vliegen. Ergens diep in 't dennebosch zitten vijf bonte ekstertjes met slimme oogjes op een tak boven hun nest in de wereld te kijken en te grinneken. Houtduif past dan op z'n leelijke vadsige jongen. Rietgors en grasmusch, vallen om de haverklap flauw als je in de buurt van hun piepend nest komt. Als niemand kijkt schiet ma-dotaars over 't watergeschitter en leert kleine donsdotjes, hoe je zoetwatergarnaaltjes en haftelarven vangt.

De lage dennetjes raken nu vol met wilgeroosjes, die lila vlekken tegen donkergroen. Besneeuwd zijn de natte veentjes van wollegrasvlokken en andromeda tilt heel fijn porceleinen rose bloemetjes boven veenmoskussens. Zonnedaauw vormt innig roode kleedjes over kale turfplekken.

Nu is er ook meer dan gewone menschendrukte in 't stille vennenland. Dames met groote bossen orchideën in de handen snuffelen heele middagen naar meer. Langs de mulle zandwegen verdwijnen de pas ontbloeiende wilgeroosjes weer heel gauw. Picnickende gezelschappen maken boschbodem en heivlakken bont van ronddravende papieren. Telkens hangen boven de kolonietjes meeuwen en sterns krijschend tegen de lucht en als 't rustig wordt, zijn weer verscheidene late legsels meegegrepen door stiekeme eierverzamelaars.

ONS MOOISTE DUIKERTJE.

ARM aan stemmen en verstoken van vroolijk beweeg was het ven vier wintersche maanden lang. Van November tot in Maart lagen de plassen stil in hun omlijsting van dennen en berken, waarin verstolen het meezenvolk miesperde, de goudhaantjes op star-koude, witte dagen fluisterden tusschen de naalden en de goudvink met bloedroode borst in de jeneverbessen bij 't boschwachtershuis lokte. Op het water zelve óók klonk nauwelijks één opvallend vogelgeluid en het breede „paak-paak-paak” der wilde eenden versterkte er de stilte eerder, dan dat zij erdoor verbroken werd. Een enkele reiger stond er van tijd tot tijd roerloos aan den kant tusschen de gele smeulen, doch langs de rivierkribben vond hij rijker buit en zoo kwam het maar zelden voor, dat zijn rauwe kreet de stilte verscheurde.